

АНКЕТА

(въпроси към български поети, третиращи антични мотиви)

Златомир Златанов

В какви моменти се обръщате към античната тематика и има ли конкретни поводи за този творчески интерес?

Още в началото, когато дебютирах, началото на 80-те. Една година изучавах новогръцки по задължение в казармата и така в края на военния разговорник открих едно стихотворение на Кавафис. После се сблъсках със Сеферис. Сега това бягство в митологията може да мине за протест към канона или поне за дезертиране, единствената възможна форма на протест и в днешно време. Професорската Гърция бе идеализирано място, нещо като големия Друг на Лакан, който трябваше да артикулира желанията ми, вместо това да го прави достатъчно набеденият тоталитаризъм. Сега разбирам, че това е било друга форма на неуспех. Начин да смениш господарското означаващо, Името на Бащата, но сега зная, че господарското означаващо е неотменимо. Но тогава ме подиграваха за това възпроизводство и рециклиране на митологични мотиви. Но част от моите връстници пишеха по същия начин – Ани Илков, Владимир Левчев. Просто е витаело във въздуха, трябвало е да се случи. Стремели сме се към по-универсалистки тип поезия, отворена, непровинциална. Влечението се оказва трайно и може би има шанс да бъде проследено, още повече наскоро излезе антология „Последните поети на 80-те”. Разбира се, че ще ни се оспорва, че сме внесли нещо различно в поезията. Да, това бе бягство от налаганата ни идентичност, обръщане към другостта, първите постмодернистки симптоми.

Кои са античните теми и/или образи, които ви привличат и с какво?

Много са, но не чак толкова много, както е при булимията на Джойс, неговата всеядност. Но има алтернативи винаги. Анорексията на Бекет и Кафка, техният минимализъм и аскеза също са своеобразна митология.

Имате ли определена целева група, към която адресирате творбите си, и как се вписва в подобно адресиране античната тематика? Очаквате ли, че читатели, които нямат знания за

античността, биха разбрали творбите, в които тя присъства, и как виждате отговора на съвременния читател на античната сюжетика?

Публиката е съсиреното нищо, както я определя още Киркегор. Никога не съм писал за публика. Обслужваох собствения си нарцисизъм, травматичното наслаждение, в разбирането на Лакан.

Вашата творческа работна практика включва ли запознаване с антични ресурси?

Би трябвало да личи в стиховете ми от „Палинодии” и „На острова на копрофилите”, както и в романа-пастиш „Пола”, останал незабелязан. Но за антични ресурси трябва да си добър филолог. На ума ви идват Ницше, Хайдегер, а сега Дерида и Агамбен. Те внесоха и т. н. лингвистичен обрат във философията, който обаче сега се оспорва от Ален Бадиу, например, за когото съм написал книга.

Ако да, то какви са пътищата, по които достигате до античните първообрази (текстове на оригиналните езици, преводи, коментари, чуждо творчество, рецепиращо античната тематика, критическа класическа и/или литературна рецепция, изкуства)?

Все пак владея чужди езици поне дотолкова, че да ползвам секънд хенд литература. Познавам нещо от философията, в последните ми книги са замесени Лакан, Жижек, Бадиу. Знам основните трендове. В известен смисъл предадох литературата, но примерно такива като Дерида не правят разлика между философия и чиста литература. Какъв е например Морис Бланшо? В България още сме на ниво примитивно разделение на труда, всеки си знае нишата. Да, но когато пишеш за Яворов или Славейков, ползвайки Хайдегер и Лакан, нещата изглеждат други.

Как се отнасяте към творчеството на чуждестранни или български поети, които по някакъв начин преработват античните текстове? Някой от тях оказал ли е по-специално влияние върху вас?

Пенчо Славейков е моят кумир, той показва и колко мизерна е съдбата на модерния творец в сравнение, например с одържавения Вазов. Мисля, че съм първия тук, който е правил пастиши по Джойс, всъщност пастиш на пастиша. Елиът и Езра Паунд наистина съм ги изучавал, както Манделщам и Рилке. Изучавал съм по университетски учебници от Ню-Джърси, изд. от 1976 г. как се пише поезия по митологични мотиви. Но от българи не съм се учил.

Какви други теми (различни от античните) ви занимават като творец? Какво е мястото на античните мотиви в цялостния ви творчески поглед и възприемане на света, как се свързват античното и модерното, античното и българското или античното и личното?

Опитвам се да пиша философска есеистика за собствено удоволствие – „Лаканиански мрежи“, „Отвъд травма и революция“, книгата за Бадиу и малка монография за Яворов с термините на Лакан, която е качена само като електронен вариант в литературен. Колкото до класическата античност, тя не се изучава, или само специализирано. Тя се превръща в нашето несъзнавано, но както знаете на Балканите няма несъзнавано.

Как вие лично възприемате античните текстове – като извор на творческо вдъхновение, като извор на универсални и непреходни ценности, които постоянно биват претворявани от традицията, като инструмент за една общочовешка (европейска) свързаност и съхранение на обща културна памет, като модели за разбиране на света, които са валидни и днес?

Аз търсех своя остров Делос във времена на кризи и бедствия. Който търси Делос се натъква на Аушвиц.